

REPORT
NO. 1 2026

 NATIONELLT
KUNSKAPSCENTRUM
OM KINA

Tillbakagången för svenskt Kinakunnande och hur vi kan vända utvecklingen

Ottilia Mackerle & Björn Jerdén

Sammanfattning

- Denna rapport kartlägger utvecklingen av svensk kunskapsförsörjning om Kina sedan 2012. Med vissa viktiga undantag visar resultaten en negativ trend. Med andra ord: Sverige har producerat allt färre Kinaexperter under samma period som Kina tagit steg mot att bli en global supermakt.
- Trenden är tydlig inom språkstudier. På gymnasiet har andelen elever som fått betyg i minst en kurs i kinesiska sjunkit till nästan en fjärdedel jämfört med toppåret 2014/2015. Vid studieförbunden är nybörjarstudenterna i kinesiska i dag färre än hälften så många som 2013. Antalet nybörjarstudenter i kinesiska vid universitet och högskolor har också minskat, även om antalet studenter på fortsättningskurser har varit relativt stabilt.
- Detsamma gäller antalet svenskar på plats i Kina. Innan utbrottet av covid-19 bodde omkring 3 000 svenska medborgare varaktigt i landet. Under pandemin föll antalet till 1 000–1 500, och även om det ökat något igen uppskattas siffran för 2025 vara endast 2 000–2 500. Antalet utbytesstudenter till Kina och Taiwan ökade långsamt men stadigt fram till 2018/2019, men sjönk till nära noll under pandemin och har ännu inte återhämtat sig, utan ligger strax under hälften av toppårens antal. Antalet personer som studerat i Kina och Taiwan på egen hand, utanför utbytesprogram, minskade kraftigt redan före pandemin och sjönk därefter drastiskt. I dag ligger antalet på bara en bråkdel av toppårens siffror.
- När det gäller forskning är bilden mer blandad, men inte upplyftande. Sedan 2012 har knappt 80 doktorsavhandlingar med Kinainriktning lagts fram inom samhällsvetenskap, humaniora och närliggande ämnen. Under perioden 2019–2024 producerades färre än två tredjedelar av det antal avhandlingar som skrevs under 2012–2016. Flera större forskningsprojekt med Kinakoppling har finansierats sedan 2019, men andelen Kinarelaterade projekt är fortfarande försvinnande liten i förhållande till det totala antalet projekt med forskningsanslag.
- Områdesstudier om Kina är ett tydligt undantag från den negativa trenden. Sedan 2019 har antalet studenter ökat med över 140 procent, som ett resultat av nya kurser på både grundnivå och avancerad nivå.
- Utan kraftfulla åtgärder finns skäl att befara att den negativa utvecklingen kan bestå eller till och med förvärras ytterligare. Rapporten föreslår därför flera konkreta insatser för att vända trenden: identifiera Kinakunnande som ett nationellt intresse, införa kinesiska på Försvarets tolkskola, prioritera Kinakompetens på universiteten, avsätta mer medel för Kinaforskning, inrätta stipendier för språkstudier, utnyttja utlandsmyndigheterna för stärkta karriärvägar, uppvärdera mediebevakningen av Kina samt stödja rörligheten mellan offentlig sektor, akademi och näringsliv.

Syfte och metod

Sverige påverkas i hög grad av Kina, både direkt och indirekt, inom en lång rad områden som bland annat handel, investeringar, innovation, vetenskap, klimat, säkerhet och diplomati. Mycket talar dessutom för att denna påverkan kommer att öka framöver. För att Sverige ska kunna hantera Kinas växande betydelse är en stabil och högkvalitativ inhemsk kunskapsbas nödvändig.

Att förstå Kina är för många en större utmaning än att förstå de delar av världen med vilka vi har fler gemensamma språkliga, kulturella och historiska referenser. Kina styrs dessutom som en marxistisk-leninistisk enpartistat, ett system som skiljer sig tydligt från vår samhällsmodell och som dessutom har utvecklats på ett egenartat sätt. Relationen med Kina rymmer också flera olika dimensioner, vilket speglas i EU:s officiella linje där Kina samtidigt beskrivs som partner, konkurrent och systemrival. Denna komplexitet ställer höga krav på att kunna navigera utbyten med Kina, vilket i sin tur förutsätter god kunskap.

Alla i Sverige behöver givetvis inte bli Kinaexperter. Däremot behöver vi utveckla något som kan liknas vid en "Kinareflex", det vill säga att i varje relevant fråga intuitivt väga in hur Kina kan påverka oss, hur vi kan påverka Kina och vad detta betyder för våra relationer. För att en sådan reflex ska få fäste krävs att många har en solid grundförståelse för Kina, samtidigt som en mindre, men inte obetydlig, grupp besitter djup kunskap som de kan sprida vidare i systemet. Den typen av expertis förutsätter långsiktiga investeringar i att lära sig Kinas språk, historia och samhällssystem och, för många, att avsätta tid för studier, forskning eller arbete i landet. Det kräver både strukturer som tillhandahåller möjligheter att bygga denna kompetens och individer som är beredda att ta vara på dem.

Redan 1999 noterade den svenska Asienstrategin att "En grundförutsättning för ett konstruktivt svenskt Asienengagemang är att våra kunskaper om Asien förbättras" och rekommenderade en förstärkt akademisk kompetensutbyggnad med inriktning på regionen.¹ I den så kallade Kinaskrivelsen, som kom tjugo år senare, slog regeringen fast behovet av att "utveckla den samlade kompetensen i arbetet i frågor som rör Kina" och att "investera i kunskap om Kina i alla delar av samhället".²

Det statligt finansierade Nationellt kunskapscentrum om Kina, som ger ut denna rapport, är ett direkt resultat av dessa ambitioner. Den bredare svenska expertis som finns i Kinafrågor står på många sätt stark. Ett möte i Stockholm hösten 2025 samlade över ett dussin universitet, institut, tankesmedjor och myndigheter aktiva inom Kinaforskning, och visade på betydande bredd i ämneskompetens.³ Flera myndigheter har dessutom stärkt sin bevakning av Kina, och Sverige rankas i Europatoppen vad gäller antalet Kinaexperter verksamma vid policynära forskningsorganisationer.⁴

Samtidigt är en stor del av de Kinakunniga som är verksamma i dag utbildade på 1990- eller 2000-talet, eller ännu tidigare. För att kunna bedöma förutsättningarna för svenskt Kinakunnande under de kommande decennierna behöver vi därför granska hur kompetensförsörjningen har utvecklats de senaste 10–15 åren.

Denna rapport kartlägger därför utvecklingen av svensk Kinakompetens sedan 2012, med fokus på långsiktig kompetensförsörjning. Den analyserar möjliga orsaker bakom de observerade trenderna och presenterar flera konkreta förslag för att stärka utvecklingen. 2012 är valt av symboliska skäl. Det var dels året då Xi Jinping kom till makten och inledde Kinas så kallade nya era, och dels året då Alliansregeringen lanserade en ambitiös plan för att stärka den svenska gymnasieskolans undervisning i kinesiska.

Kartläggningen bygger främst på sökningar i relevanta databaser och har kompletterats med uppgifter som inhämtats genom korrespondens med studieförbund, Sveriges utlands-

myndigheter i Kina och Taipei Mission in Sweden. En detaljerad redogörelse för datakällor och metodiska avvägningar finns i bilagan.

Jakob Hernborg Axelsons rapport "Varför ett kunskapslyft om Asien behövs: En kartläggning av svenskt Asienkunnande" från 2019, framtagen av Swedish South Asian Studies Network (SASNET) vid Lunds universitet i samarbete med Utrikespolitiska institutet, kartlägger det svenska Asienkunnandet, inklusive kunskapen om Kina.⁵ Denna rapport bygger vidare på detta arbete genom fler indikatorer, uppdaterade data och en fördjupad diskussion om utvecklingen av svensk Kinakompetens.

Svensk kunskapsförsörjning om Kina, 2012–2025

Detta avsnitt redovisar resultaten av undersökningen inom nio områden: språkkurser på gymnasiet, universitet och studieförbund, områdesstudier, utbytesstudier samt studier på egen hand i Kina och Taiwan, svenskar bosatta i Kina, doktorsavhandlingar samt forskningsanslag.

Kinesiska på gymnasiet

År 2012 gav dåvarande skolminister Jan Björklund Skolverket i uppdrag att införa kinesiska som ett modernt språk i den svenska skolan. Beslutet fattades med hänvisning till den kinesiska marknadens betydelse för svenska företag, och förväntades bidra till ökad svensk konkurrenskraft.⁶ Björklund bedömde att det skulle ta 10 till 15 år innan initiativet skulle vara fullt implementerat i skolsystemet.⁷

Trots denna ambition visar statistik från Skolverket att antalet avgångselever från gymnasiet med minst ett betyg i kinesiska minskat avsevärt under det senaste decenniet (statistiken inkluderar inte hemspråksundervisning i kinesiska). Som framgår i diagram 1 nådde intresset sin kulmen under läsåret 2014/2015, då totalt 877 elever erhöll betyg i minst en kurs. Därefter har antalet sjunkit markant, till 264 elever under läsåret 2024/2025. Detta motsvarar en minskning med 70 procent jämfört med toppåret. Justerat för ökningen i det totala elevantalet under perioden motsvarar det ett tapp på hela 74 procent.⁸

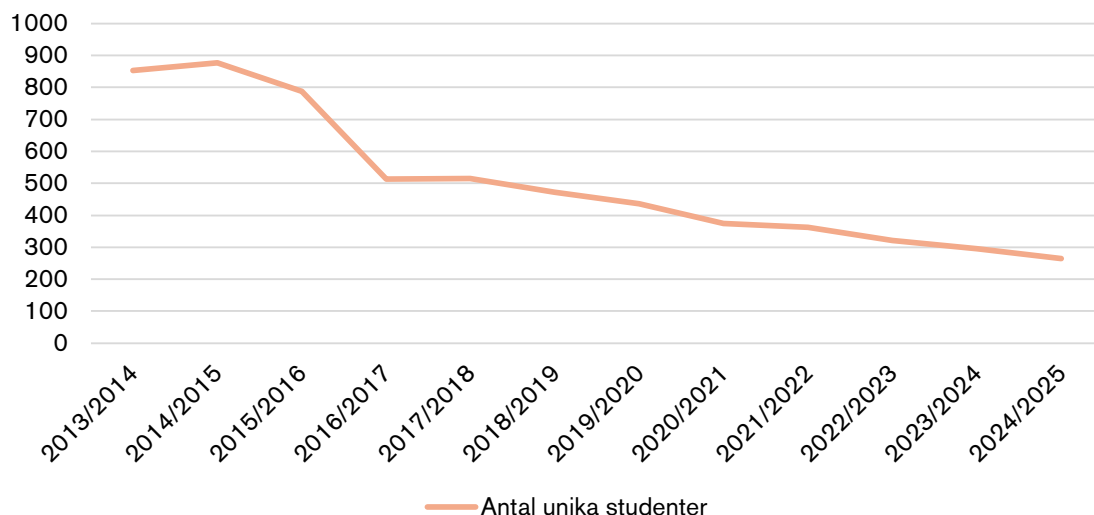

Diagram 1. Utveckling av antalet unika avgångselever med slutbetyg i kinesiska, läsåren 2014/2015–2024/2025. Källa: Skolverket.

Som diagram 2 visar är trenden allra tydligast bland elever som läser introduktionskursen Kinesiska 1, där antalet var som högst läsåret 2014/2015 med 796 registrerade elever. Till läsåret 2024/2025 har antalet sjunkit till 201. Även för högre nivåer observeras en nedåtgående eller stagnerande utveckling. Kinesiska 2 har minskat från 365 elever läsåret 2014/2015 till 77 elever 2024/2025, och Kinesiska 3 har gått från 187 elever 2018/2019 till 84 elever 2024/2025. Kinesiska nivå 4 nådde sin kulmen 2018/2019 med 95 elever, men har därefter minskat till endast 52 elever 2024/2025. Kinesiska nivå 5 har generellt haft ett lågt antal elever, men uppvisar viss stabilitet, med ett genomsnitt på 12–13 elever per år. De högsta nivåerna, Kinesiska 6 och 7, har endast haft åtta elever under hela perioden.

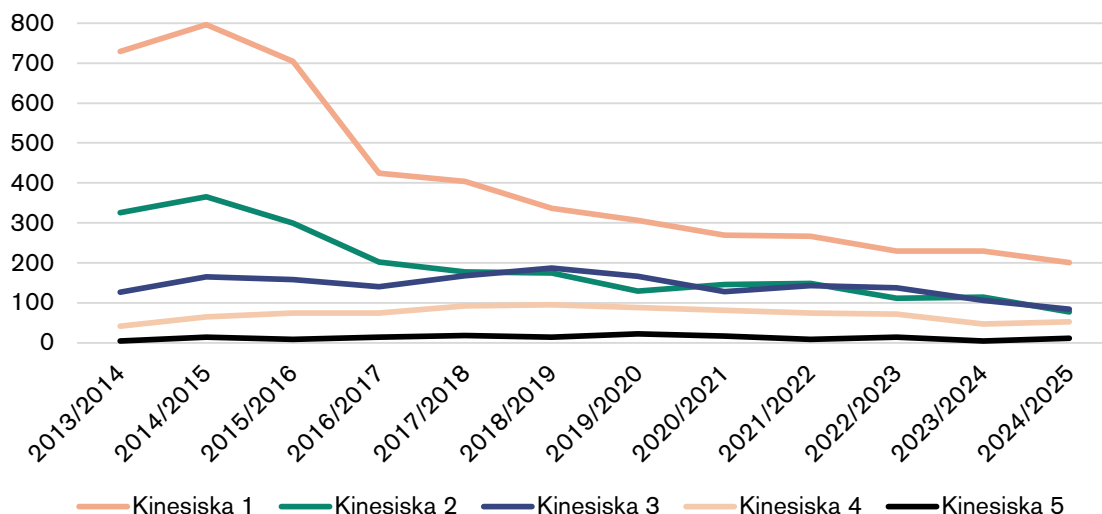

Diagram 2. Antal avgångselever med betyg i kurserna Kinesiska 1 till 5, läsåren 2014/2015–2024/2025. Källa: Skolverket.

Kinesiska på universitetsnivå

Undervisning i kinesiska erbjuds i dag vid Göteborgs universitet (GU), Högskolan Dalarna, Linköpings universitet (LIU), Lunds universitet (LU), Stockholms universitet (SU) och Uppsala universitet (UU).¹ Av dessa ger GU, LU, SU och UU kurser på avancerad nivå. Av diagram 3 framgår att antalet nybörjarstudenter i kinesiska nådde sin topp år 2012, med 1138 som studerade på heltid.⁹ Antalet föll därefter brant fram till 2016–2017, varefter nivån har varit stabil. År 2024 var antalet heltidsstudenter 783, vilket innebär en minskning med 31 procent från toppnivån. År 2025 var antalet heltidsstudenter 960 på nybörjarnivå och 488 på fortsättningsnivå. Vid Högskolan Dalarna, som till stor del drivit ökningen sedan 2023, bestod distanskurserna av både studenter bosatta i Sverige (omkring 80 procent) och studenter bosatta utomlands (omkring 20 procent).

¹ KTH erbjuder också kurser i kinesiska, men dessa ingår inte i UHR:s statistik som ligger till grund för jämförelserna.

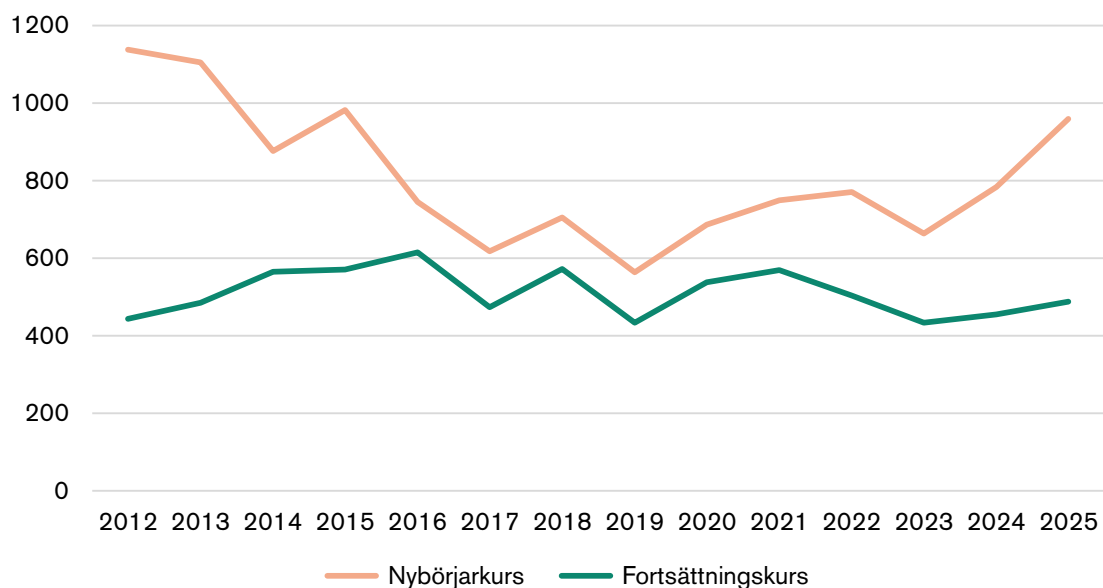

Diagram 3. Antal heltidsstudenter i kinesiska, fördelat på nybörjar- och fortsättningsnivå, åren 2012–2025. Källa: UHR.

Diagram 4 visar antalet heltidsstudenter fördelat efter den mängd avklarade högskolepoäng som krävs för tillträde till kursen. Datan visar att de flesta studenterna inte läser mer än en termin kinesiska. Antalet studenter på avancerad nivå (kurser med krav på 180 hp) syns inte i diagrammet, men har legat på mycket låga nivåer under hela perioden, med ett genomsnitt på endast 11 heltidsstudenter under åren 2014–2024.

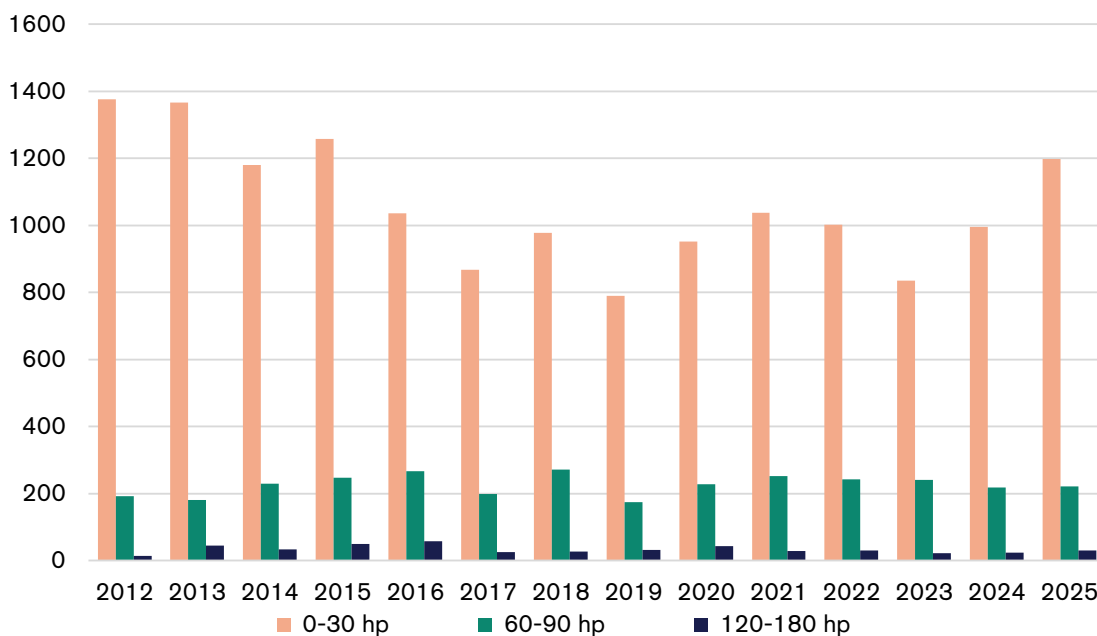

Diagram 4. Antal heltidsstudenter som läst kurser i kinesiska, fördelat efter den mängd tidigare högskolepoäng (hp) i språket som krävs för tillträde till kursen, åren 2012–2025. Källa: UHR.

Kinesiska hos studieförbund

Under perioden har totalt 13 regionala avdelningar hos olika studieförbund erbjudit kurser i kinesiska. Som framgår av diagram 5 var intresset för språket som störst år 2013, med totalt 368 registrerade studenter, varav 235 på nybörjarnivå och 144 på fortsättningsnivå. Intresset har sedan minskat betydligt. Flera av de tillfrågade studieförbunden uppger att det under de senaste åren inte varit möjligt att ge kurser på grund av alltför lågt intresse. År 2025 erbjuds kurser endast vid sju regionala avdelningar, och 144 studenter läste på nybörjarnivå. Under pandemiåret 2020 sågs ett stort tapp. Vissa regionala kontor uppger dock en viss återhämtning under det senaste året.

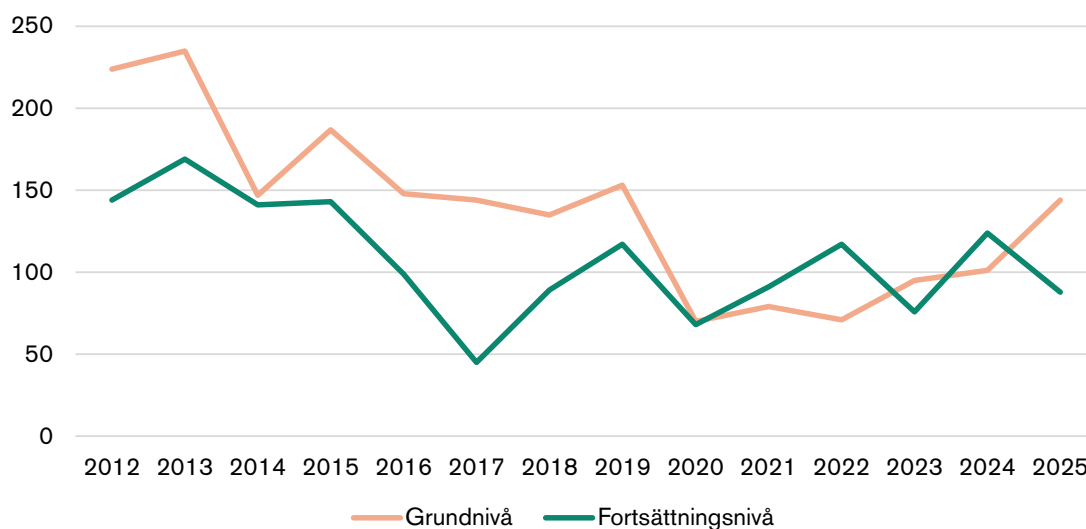

Diagram 5. Ungefärlig uppskattning av antalet studenter som läst kinesiska hos studieförbund, fördelat på grund- och fortsättningsnivå, åren 2012–2025. Källa: sammanställt av författarna.

Områdesstudier på universitetsnivå

Flera svenska lärosäten erbjuder kurser i områdesstudier, eller realia, som inkluderar undervisning om Kina. Lunds och Stockholms universitet har varsitt masterprogram i Asienstudier, som attraherar många internationella studenter. Tidigare ingick Kinakunskap även i de internationella civilingenjörsprogrammen vid Linköpings universitet (LiU), men den inriktningen har lagtss ned. Handelshögskolan i Göteborg erbjöd ekonomiprogrammet med kinesiska som inriktning fram till och med 2018.

Diagram 6 visar en kraftig ökning av studentantalet på grundnivå mellan 2019 (170) och 2025 (318). En avgörande faktor bakom denna utveckling är införandet av nya grundnivåkurser om Kina vid LiU och Mälardalens universitet. Antalet kurser på avancerad nivå har under perioden varit relativt lågt, men även här syns en tydlig tillväxt. Från att inga heltidsstudenter registrerades på avancerade kurser fram till 2017 ökade antalet till 6,75 heltidsstudenter år 2019 och till 78,5 heltidsstudenter år 2024. Antalet heltidsstudenter på avancerad nivå har varierat mellan knappt 10 och drygt 30 under perioden. Antalet var som lägst 2017 med 8,5 studenter, och som högst under 2024 och 2025 med 31 respektive 33 studenter.

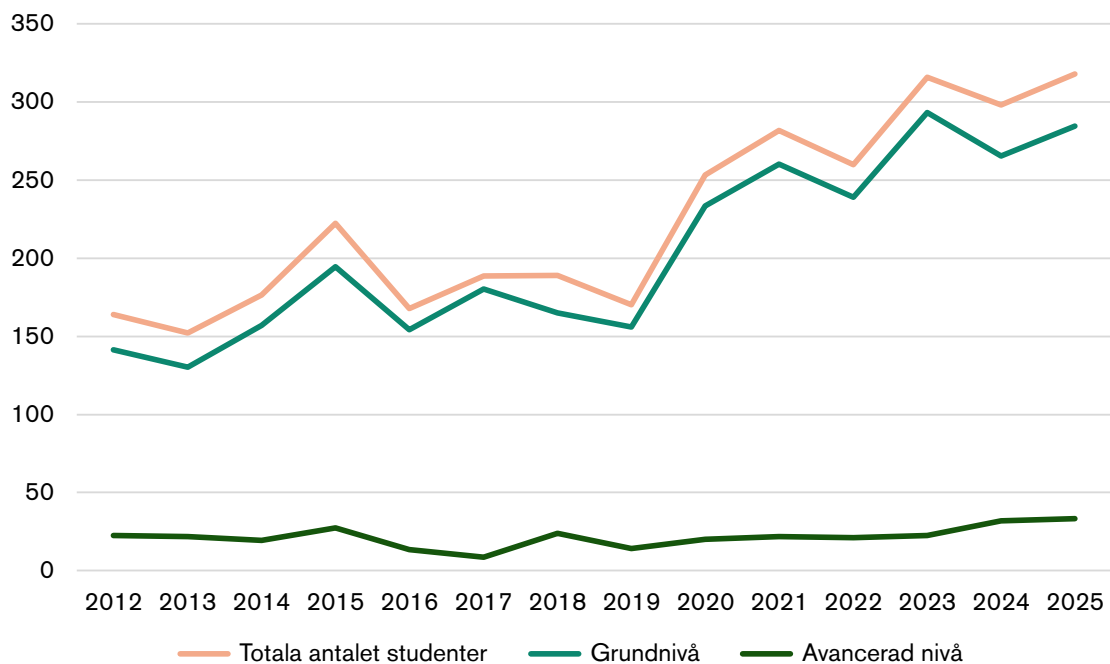

Diagram 6. Antal heltidsstudenter som studerat områdeskurser om Kina på universitetsnivå, fördelat på grundnivå och avancerad nivå, åren 2012–2025. Källa: UHR.

Diagram 7, som visar alla kurser med minst en antagen student i urvalsgrupp 1, visar att kursutbudet har ökat under hela perioden i ungefär samma takt som antalet studenter.

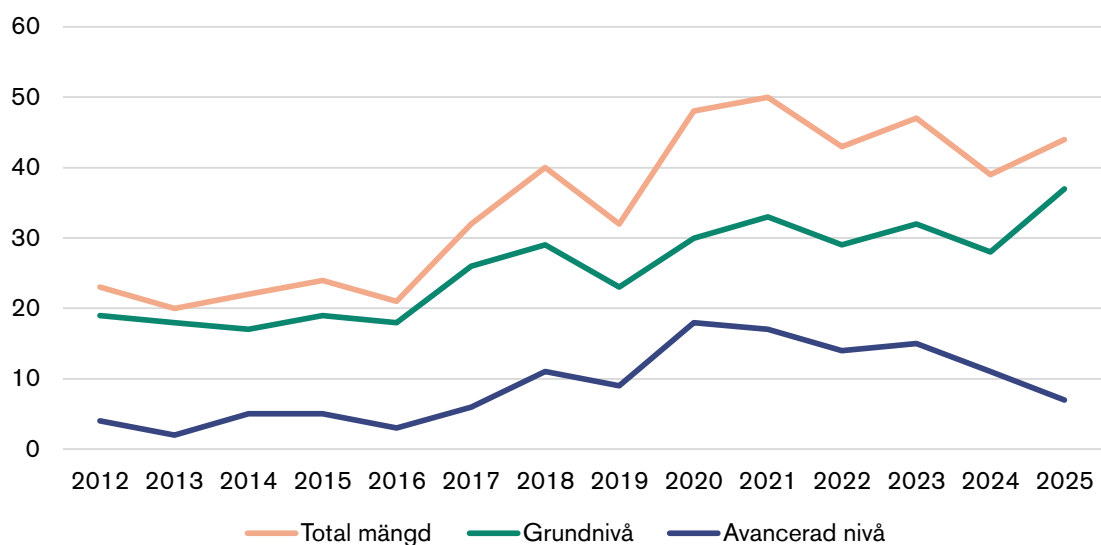

Diagram 7. Antal områdeskurser om Kina på universitetsnivå, fördelat på grundnivå och avancerad nivå, åren 2012–2025. Källa: UHR.

Diagram 8, som redogör för kursinriktningarna, visar att ökningen av kurser sedan 2019 främst gäller dem med fokus på samhälle och samhällsvetenskap. Vid mätningens början dominerade kurser inom humaniora, kultur och historia. Kursutbudet med inriktning mot handel och ekonomi har legat på en låg men stabil nivå. Med tanke på betydelsen av Kinas ekonomi, kombinerat med dess särpräglade ekonomiska system, framstår utbudet dock som förvånansvärt begränsat.

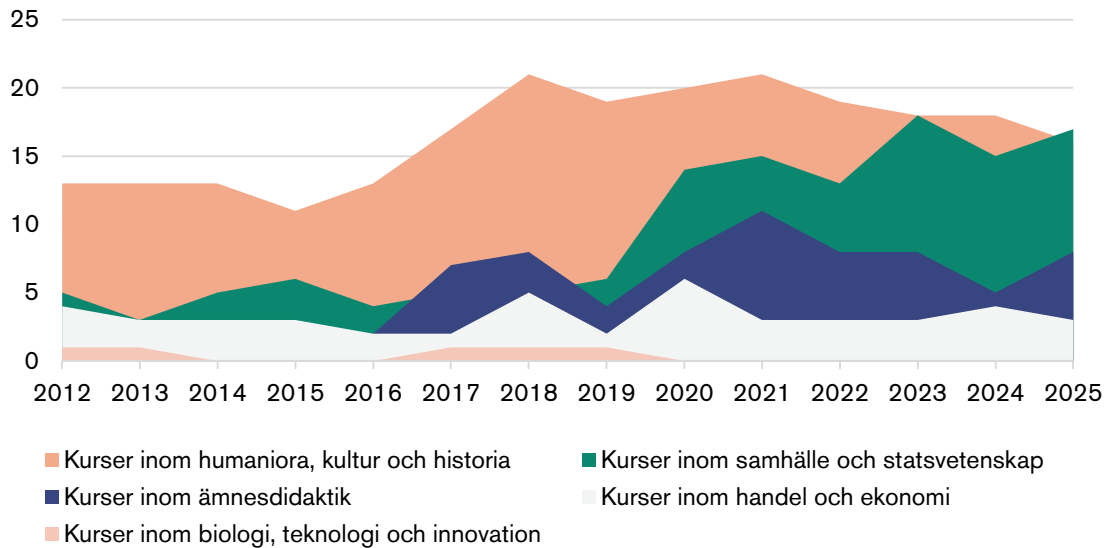

Diagram 8. Antal universitetskursen om Kina, fördelade efter ämnesområde, åren 2012–2025. Källa: UHR.

Utbytesstudier på universitetsnivå

Diagram 9 visar en svag men stabil ökning av intresset för utbytesstudier i Kina och Taiwan under perioden 2011–2018.¹⁰ Denna trend bröts under covid-19-pandemin, då antalet studenter föll kraftigt. Sedan läsåret 2021/2022 har en gradvis återhämtning ägt rum, men antalet utresande studenter ligger fortfarande under nivåerna före pandemin. Jämfört med toppåret 2018/2019 är siffrorna för 2024/2025 avsevärt lägre för Kina och även för Taiwan. Det bör dessutom noteras att det totala antalet utresande utbytesstudenter, till samtliga länder, redan har återhämtat sig och nu överstiger nivåerna före pandemin.

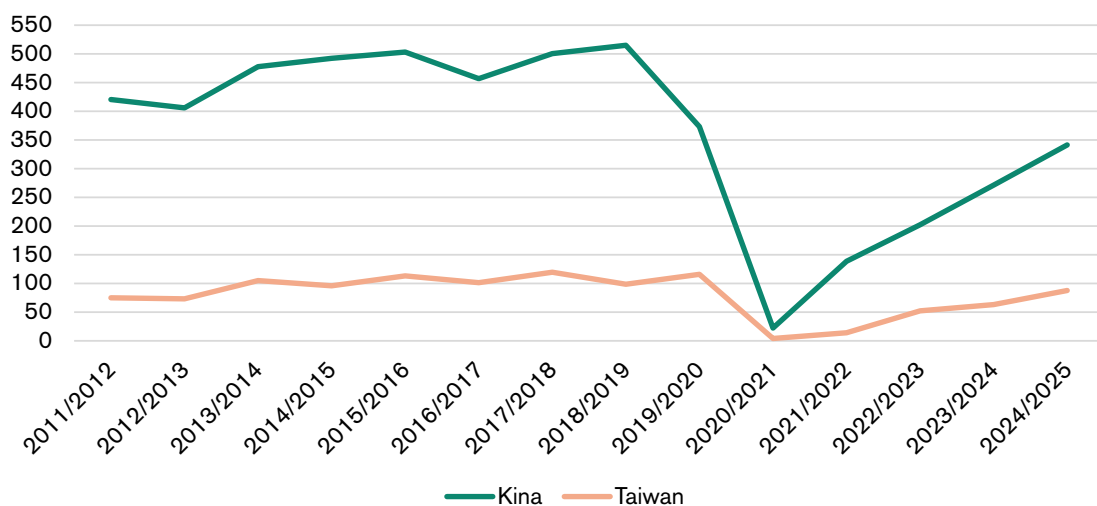

Diagram 9. Antal utresande utbytesstudenter från svenska lärosäten till Kina och Taiwan, läsåren 2011/2012–2024/2025. Källa: UKÄ.

Studier i Kina och Taiwan på egen hand

Statistik från CSN visar svenska studenter vid utbildningsinstitutioner i Kina och Taiwan uppdelat i två grupper: så kallade "free-movers," som själva ordnat sin studieplats utanför svenska lärosätens utbytesavtal, och studenter som bedriver fristående språkstudier.¹¹

Som framgår av diagram 10 minskade antalet språkstudenter i Kina kraftigt fram till covid-19-pandemin, varefter antalet föll till nästan noll. Återhämtningen har därefter varit mycket begränsad. Under läsåret 2024/2025 uppgick antalet till 12 studenter, mindre än en tjugondel av antalet under toppåret 2012/2013. Gruppen free-movers nådde sitt högsta antal 2013/2014 med 133 studenter, men har sedan dess också minskat kraftigt och låg under 2024/2025 på 21 studenter. Antalet studenter som läser språk i Taiwan har legat på en låg men relativt stabil nivå under perioden, med cirka 10–20 personer per år. Även antalet free-movers i Taiwan har hållit sig på en liknande nivå, med omkring 10 personer årligen, förutom de senaste två läsåren.

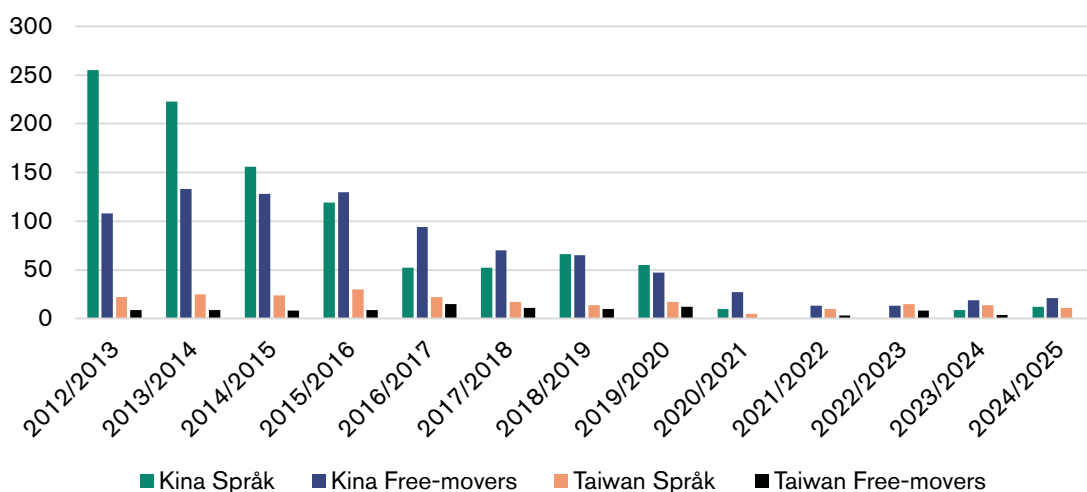

Diagram 10. Antal utresande studenter som beviljats studiemedel från CSN för studier i Kina och Taiwan, uppdelat efter språkstudenter och så kallade "free-movers", läsåren 2012/2013–2024/2025. Källa: CSN.

Svenskar bosatta i Kina

Längre vistelser i Kina kan vara av stor betydelse för förståelsen av landet. Enligt uppskattningar från Sveriges ambassad i Peking uppehöll sig omkring 3 000 svenska medborgare varaktigt i Kina under perioden fram till covid-19-pandemins utbrott. Utöver dessa fanns ytterligare omkring 1 000 svenskar i landet under höst- och vårsäsongerna vid varje givet tillfälle, huvudsakligen i samband med turism och affärsresor. Av de varaktigt bosatta befann sig drygt hälften inom upptagningsområde för generalkonsulatet i Shanghai¹². I Peking-Tianjinområdet bodde omkring 400 svenska medborgare. Under pandemin minskade antalet varaktigt bosatta svenskar i Kina till mellan 1 000 och 1 500. Denna siffra har ännu inte återhämtat sig, och för år 2025 uppskattas antalet uppgå till omkring 2 000–2 500.

Doktorsavhandlingar

Med hjälp av sökningar i den vetenskapliga databasen DiVA samt i databaserna GUPEA (Göteborgs universitet) och LUP (Lunds universitet), som inte ingår i DiVA, har vi identifierat

avhandlingar som berör Kina inom samhällsvetenskap och humaniora i bred bemärkelse. Renodlat medicinska eller naturvetenskapliga studier har exkluderats, medan arbeten inom exempelvis folkhälsovetenskap eller socialt arbete har inkluderats när de haft en samhällsvetenskaplig eller humanistisk analysram.

Under perioden 2012–2025 lades totalt 83 sådana avhandlingar fram vid svenska lärosäten. Som framgår av diagram 11 har utvecklingen varit ojämn, med perioder av uppgångar som följs av nedgångar. Under perioden 2021–2025 uppgick antalet avhandlingar till drygt två tredjedelar av antalet under perioden 2012–2016. Ökningen till 7 avhandlingar år 2025 innebär det högsta antalet sedan 2014 med undantag för 2018.

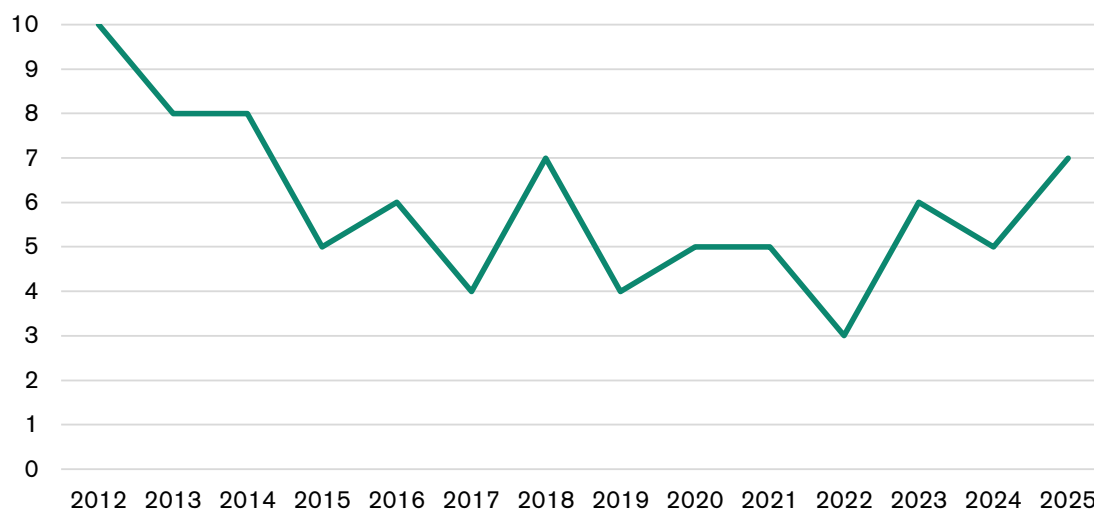

Diagram 11. Antal doktorsavhandlingar vid svenska universitet, åren 2012–2025. Källa: DIVA, GUPEA, LUP.

Tabellen nedan visar fördelning per lärosäte. SU, UU och LU har varit mest produktiva, med 24 respektive 16 och 16 avhandlingar.

<i>Antal avhandlingar per lärosäte</i>	
Stockholms universitet	24
Uppsala universitet	16
Lunds universitet	16
KTH	8
Göteborgs universitet	5
Högskolan i Jönköping	3
Örebro universitet	2
Linnéuniversitetet	2
Karlstads universitet	1
Högskolan i Halmstad	1
Luleå universitet	1
Linköpings universitet	1
Högskolan Dalarna	1
Borås universitet	1
Växjö universitet	1
Totalt	83

Forskningsanslag

Swecris är en nationell databas över beviljade forskningsanslag från 12 statliga och privata finansiärer. Databasen omfattar dock inte alla forskningsfinansiärer som beviljar anslag till Kinarelaterad forskning. En begränsning har gjorts till att omfatta anslag inom samhällsvetenskap och humaniora, men eftersom databasen saknar ämnesklassificering för ungefär hälften av anslagen har även de oklassificerade anslagen gått genom manuellt och kategoriserats.

Totalt har 85 anslag kategoriserats, och deras omfattning har varierat kraftigt över åren. Den genomsnittliga nivån för perioden 2012–2024 uppgår till cirka 14,4 miljoner kronor per år. De högsta nivåerna återfinns 2019 (27,6 miljoner kronor), 2022 (27,4 miljoner kronor) och 2012 (27,2 miljoner kronor). Variationerna beror framför allt på enskilda större projekt, vilket gör det svårt att urskilja någon tydlig långsiktig trend i anslagsnivåerna. Även om det är svårt att urskilja tydliga trender under perioden 2012–2025 är det positivt att anslagen har legat högre mot slutet av perioden.

Under perioden har åtta projekt beviljats över fem miljoner kronor, varav tre överstiger 10 miljoner. Två av dessa, beviljade 2020 (12 miljoner kronor) respektive 2021 (12,2 miljoner kronor), tilldelades samma forskargrupp, med projekt som utvecklar AI-baserade metoder för att mäta fattigdom i Afrika. Även om Kina inte är huvudfokus i projekten, analyserades hur Världsbankens och Kinas utvecklingsprogram påverkar lokala samhällens möjligheter att ta sig ur fattigdom, vilket gör Kinas internationella agerande till en del av frågeställningen. Det tredje stora projektet, på 14,6 miljoner kronor (2012–2016), undersökte det kinesiska digitala samhället.

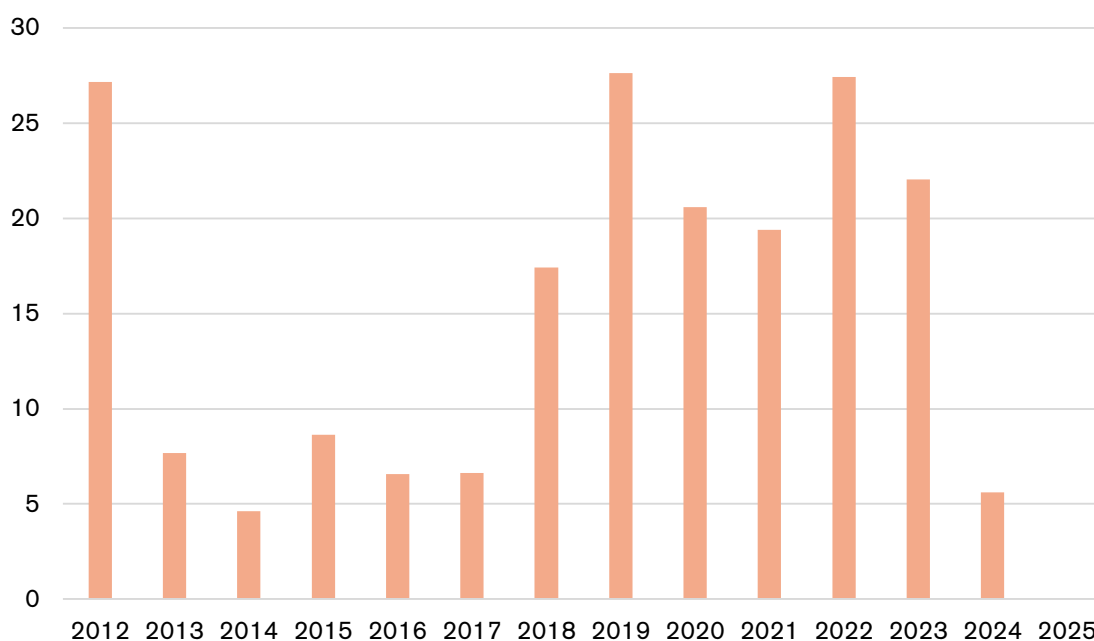
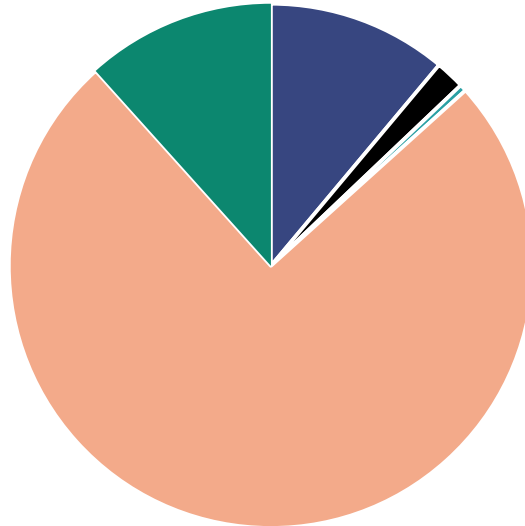

Diagram 12. Totala forskningsanslag (i miljoner kronor) till projekt, åren 2012–2025. Källa: Swecris.

Sett till ämnesområden, som framgår av diagram 13, har den stora majoriteten anslag gått till samhällsvetenskapliga projekt, som totalt fått 151 miljoner kronor (75 procent). Projekt inom humaniora och konst har mottagit 23,5 miljoner kronor (12 procent).

■ Naturvetenskap ■ Teknik ■ Hälsovetenskap ■ Samhällsvetenskap ■ Humanoria och konst

Diagram 13. Fördelning av forskningsanslag till Kinarelaterade projekt, uppdelat efter ämnesområden, åren 2012–2025. Källa: Swecris.

Hur kan vi då sätta dessa siffror i ett sammanhang? Hernborg Axelsons ovan refererade rapport om Asienkunnande från 2019 kartlägger finansieringen i Swecris mellan 2008 och 2017. Rapporten bryter ner anslagen på Asiens subregioner och redovisar deras andel av den totala forskningsfinansieringen. Grovt räknat gick omkring 0,8 procent av alla forskningsmedel inom samhällsvetenskap och humaniora under denna period till Östasien. Även om vi inte vet hur stor del av dessa som specifikt avsåg Kina, kan vi utgå från att det rörde sig om endast ett par promille. Bilden torde vara likartad i dag.

Kompetensgapet och dess konsekvenser

Denna rapport visar att Sveriges kunskapsförsörjning om Kina sedan 2012, med några viktiga undantag, har utvecklats i negativ riktning. Nedgången är särskilt tydlig inom språkstudier. Antalet nybörjarstudenter i kinesiska har minskat markant vid universitet och högskolor och halverats inom studieförbund. På gymnasienivå har andelen av det totala elevantalet som läser kinesiska minskat med omkring tre fjärdedelar på drygt tio år. Även den svenska närvaron i Kina har kraftigt försvagats. Antalet varaktigt bosatta svenskar har ännu inte återhämtat sig efter pandemin, och antalet studerande i Kina eller Taiwan ligger långt under tidigare nivåer. Inom Kinaforskningen är bilden mer blandad men inte upplyftande, med färre Kinainriktade avhandlingar och fortsatt låg andel Kinarelaterade forskningsanslag, trots vissa större projekt. Samtidigt utgör områdesstudier om Kina en tydlig ljuspunkt, med en stor ökning av studentantalet efter 2019.

Det är värdefullt att stanna upp och reflektera över vad som faktiskt hade kunnat utgöra ett positivt resultat. Kina har inte stått och stampat under den period som studerats här, utan har tagit tydliga steg mot en position som global supermakt. En tydlig *ökning* av kunskapsuppbyggnaden hade varit önskvärd för att ge Sverige möjlighet att hantera denna utveckling. Att kunskapsuppbyggnaden i stället har *stagnerat*, och i många fall till och med *minskat*, bör därför ses som ett misslyckande.

Färre Kinakunniga under decennierna framöver riskerar att leda till negativa följder inom handel, säkerhet, innovation och politik. Brist på språklig och kulturell förståelse kan försvåra affärsrelationer. Otillräcklig kunskap om Kina gör det svårare att identifiera beroenden som kan leda till sårbarheter och att fatta välgrundade beslut om handel, investeringar och teknologiskt samarbete. Samtidigt riskerar Sverige att halka efter i forskning och grön innovation om samarbeten med Kina inte kan bedrivas på ett kunskapsbaserat sätt. På det politiska planet kan bristande kompetens leda till svagare analys av Kinas internationella roll och därmed sämre beredskap för framtida scenarier.

Vad ligger bakom den negativa trenden?

Denna studie gör inget anspråk på att förklara de bakomliggande orsakerna till de tendenser som identifierats. Även om vissa faktorer tycks ha bidragit till den negativa utvecklingen går det inte att fastställa vilken specifik inverkan de eventuellt har haft på situationen. Bland svenskar verkar viljan att fördjupa sig i Kina och det kinesiska språket ha minskat. Flera studieförbund har inte kunnat genomföra sina kurser på grund av för få anmälda. Detta tyder på att problemet inte enbart handlar om att kursutbudet är begränsat, utan också om att intresset är för litet också för de kurser som faktiskt finns.

Det är svårt att bortse från att den alltmer negativa synen på Kina generellt kan ha spelat en roll i detta minskade intresse. Myndigheternas ökade repression, fängslandet av de svenska medborgarna Gui Minhai och Peter Dahlin, en stundtals skarp diplomatisk ton gentemot Sverige, inskränkningarna av Hongkongbornas friheter, människorättsbrotten mot den uiguriska minoriteten, hanteringen av covid-19-pandemin samt stödet till Ryssland har sammantaget bidragit till en mer kritisk bild av Kina. Opinionsundersökningar visar dessutom att svenskar har en av de mest negativa inställningarna till Kina i Europa.¹³ Samtidigt utgör inte en negativ Kinabild hela förklaringen till det minskade intresset. Exempelvis skedde det största tappet i antalet nybörjarstudenter i kinesiska på universiteten fram till 2017 – alltså före den period då opinionen försämrades mest.

Förutom ett minskat intresse finns också andra faktorer som tycks ha bidragit till trenden. Dessa inkluderar nedläggningen av samtliga Konfuciusinstitut i Sverige, och med dem de Konfuciusklassrum som tidigare fanns i gymnasieskolor. Även om det fanns goda skäl till nedläggningarna har de för vissa grupper inneburit minskad tillgång till undervisning i Kinas språk och kultur. När covid-19 började spridas stängde Kina sina gränser mot omvärlden, och antalet svenskar som arbetar eller studerar i landet har ännu inte återgått till nivåerna före pandemin. I ett längre perspektiv har även förändringar på den kinesiska arbetsmarknaden spelat in. Svenska företag i Kina tenderar i dag i större utsträckning att rekrytera lokalt, vilket bland annat kan förklaras av att tillgången på välutbildad arbetskraft med goda kunskaper i engelska har ökat.

Rekommendationer för att stärka svenskt Kinakunnande

Att leta efter en mirakelkur för att säkra den långsiktiga försörjningen av svensk Kinakompetens vore inte meningsfullt. Med det sagt finns en rad konkreta saker som sammantaget skulle kunna vända den nuvarande negativa trenden.

- **Identifiera Kinakunnande som ett nationellt intresse:** Det har saknats tillräckliga åtgärder för att skapa incitament att lära sig om Kina och att göra karriär med Kinakoppling. En viktig förklaring är att ingen aktör tydligt äger frågan om långsiktig Kinakompetens eller ser det som sitt ansvar att driva den. I grunden handlar det alltså om ett klassiskt "collective action-problem". För att komma till rätta med det behöver regeringen, både publikt och internt inom myndighetssverige, tydligt signalera att en livskraftig nationell kompetensförsörjning om Kina är nödvändig för att Sverige ska kunna tillgodose sina diplomatiska, kommersiella och säkerhetsmässiga intressen.
- **Inför kinesiska på Försvarets tolkskola:** I den underrättelseutredning som Carl Bildt presenterade 2025 föreslogs att Försvarmaktens tolkskola ska utvecklas till en nationell resurs för hela totalförsvaret när det gäller kinesiska.¹⁴ Förslaget, om det blir verklighet, skulle bli ett viktigt komplement till den befintliga undervisningen i kinesiska och på sikt bidra till att öka antalet personer som kombinerar professionella språkkunskaper i kinesiska med kompetens inom andra områden. Förutom att stärka totalförsvaret skulle detta kunna ge bredare positiva effekter för olika sektorer i Sverige, på samma sätt som tolkskolans undervisning i ryska gjort för tidigare generationer.
- **Prioritera Kinakompetens på universiteten:** I ett långsiktigt byggande av Kinakunskap har universiteten en central roll. Det gäller både språkinstitutioner, som ofta kombinerar språkstudier med realia, och de miljöer som mer renodlat bedriver områdesstudier. På detta område har positiva förändringar setts de senaste åren. Kursutbudet bör fortsätta att breddas inom säkerhetspolitik, ekonomi, innovation och andra prioriterade fält, samtidigt som kurser i historia och kultur fortsatt måste erbjudas. Men samhällsvetenskapliga fakulteter behöver ta ett bredare ansvar. Anställningar och befordringar kan inte enbart belöna smala specialiseringar inom globala akademiska fält, utan måste också säkerställa kunskap om centrala länder och regioner – givetvis även Kina – utifrån det svenska samhällets behov. Det förutsätter bland annat att särskilda professurer, lektorat och doktorandplatser med inriktning på Kina inrättas.
- **Avsätt mer medel för Kinaforskning:** En försvinnande liten del av forskningsfinansieringen inom samhällsvetenskap och humaniora går till projekt om Kina. För att skapa incitament att fokusera mer på landet bör forskningsfinansiärer – såväl statliga som privata – införa riktade utlysningar för Kinaforskning. Myndigheter står dessutom för en stor forskningsfinansiering. För projekt rörande Kina bör de stötta svensk kompetensuppbyggnad genom att prioritera svenska utförare eller säkerställa att de inkluderas som partners när anslagsförvaltaren finns utomlands.
- **Inrätta stipendier för språkstudier:** I syfte att stärka språklig och kulturell kompetens bör ett program för korttidsstipendier införas, riktat mot intensiva språkstudier med möjlighet att åka antingen till Kina eller Taiwan.
- **Stöd rörligheten mellan offentlig sektor, akademi och näringsliv:** För att skapa fler karriärvägar och sprida kunskap om Kina i Sverige bör flödet av Kinavetare mellan akademi, offentlig sektor och näringsliv stärkas. Det kan göras genom att inrätta ett program

som kan erbjuda Kinakunniga masterstudenter betald praktik vid myndigheter, institut eller företag. Parallellt kan programmet finansiera att offentlig sektor lånar in expertis från andra sektorer, och att sakkunniga inom politik eller förvaltning ges möjlighet att under en period arbeta vid företag, tankesmedjor eller forskningsinstitut med Kinafokus.

- **Utnyttja utlandsmyndigheterna:** Undersök möjligheten att återinföra studiepraktik vid ambassaden i Peking och generalkonsulaten i Shanghai och Hongkong, samt öppna även för detsamma vid Sveriges representation i Taiwan. Stärk samtidigt möjligheterna att lokalanställa svenskar vid utlandsmyndigheterna, så att fler kan få relevant arbetslivserfarenhet från Kina och svensk förvaltning.
- **Stärk mediabevakningen av Kina:** Medier har en mycket viktig roll i att sprida kunskap och information om Kina. Bevakningen av Kina bör ske i proportion till landets betydelse, både genom närvaro på plats och genom kvalificerad rapportering från Sverige. Det förutsätter att journalister med stark Kinakompetens och professionella kunskaper i kinesiska premieras. Om det i dag är brist på liknande personer bör mediebolag se över incitamenten för att bygga efterfrågad kompetens över tid. Public service har här ett särskilt ansvar.
- **Värdera kunskap om kinesisk kultur och historia:** Östasiatiska museet i Stockholm hotas av nedläggning.¹⁵ Givet dess världsberömda Kinasamlingar och stora potential att stärka det svenska folkets förståelse för landet vore det helt fel väg att gå.

Otilia Mackerle

Otilia Mackerle är tidigare junioranalytiker vid Nationellt kunskapscentrum om Kina

Björn Jerdén

Björn Jerdén är centrumchef vid Nationellt kunskapscentrum om Kina

Författarna tackar Erika Staffas Edström för ett viktigt förarbete till denna studie samt Clara Johansson för utmärkt forskningsassistans.

Om Nationellt kunskapscentrum om Kina

Nationellt kunskapscentrum om Kina (NKK) vid Utrikespolitiska institutet (UI) bedriver forskningsbaserad och policyrelevant analys och rådgivning om Kinarelaterade ämnen. Fokuset ligger på frågor av särskild vikt för svenska intressen. UI:s publikationer genomgår intern kvalitetskontroll. Eventuella åsikter som uttrycks är författarens egna.

Slutnoter

- 1 Regeringen. 1999. Framtid med Asien. En svensk Asienstrategi inför 2000-talet. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/1999/03/skr-19989961/>
- 2 Regeringen. 2019. Arbetet i frågor som rör Kina. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2019/10/regeringens-skrivelse-20192018/>
- 3 Nationellt Kina Kunskapscentrum. 2026. Dialogue among Swedish research organisations on China. <https://kinacentrum.se/en/publications/dialogue-among-swedish-research-organisations-on-china/>
- 4 Stec, G., och Legarda, H. 2024. The Europe-China Resilience Audit: Insights for advancing European resilience. MERICS. <https://merics.org/en/report/europe-china-resilience-audit-insights-advancing-eu-resilience>
- 5 Axelson, J. H. "Varför ett kunskapslyft om Asien behövs: En kartläggning av svenskt Asienkunnande." SASNET. 2019. Hämtad från https://www.sasnet.lu.se/sites/sasnet.lu.se/files/asia_report_2019.pdf.
- 6 Utbildningsdepartementet. 2012. Uppdrag om moderna språk i grundskolan och gymnasieskolan. U2012/6427/GV. Stockholm, s. 2.
- 7 Hansell, B. 2012. Fler svenska elever ska lära sig kinesiska. SR. <https://sverigesradio.se/artikel/5367274>
- 8 Enligt Skolverket uppgick antalet elever i gymnasieskolan till 323 670 läsåret 2014/15 och 371 813 läsåret 2024/25.
- 9 Statistik från Universitetskanslersämbetets (UKÄ) öppna databas har använts för att kartlägga antalet studenter på universitetsnivå. För att säkerställa jämförbarhet mellan olika kurser har denna studie valt att utgå från antalet heltidsstudenter snarare än antalet registrerade per kurs, då kursers omfattning varierar från 7,5 till 30 högskolepoäng. En student som läser 30 högskolepoäng under en termin betraktas som en heltidsstudent, och kurser med lägre poängtal har viktats proportionerligt i förhållande till detta. Det är också viktigt att notera att statistiken enbart redovisar antalet antagna, vilket innebär att det inte går att avgöra hur många som faktiskt har slutfört kursen.
- 10 Hongkong omfattas inte av statistiken för Kina.
- 11 Notera att datan enbart innehåller studenter som fått studiemedel från CSN. Till exempel har runt 15 svenskar varje år de senaste åren fått Huayu Enrichment Scholarship, ett stipendium för kinesiskastudier som delas ut av Taiwans utbildningsdepartement och som inte kan kombineras med studiemedel från CSN.
- 12 Shanghais upptagningsområde omfattar även provinserna Anhui, Jiangsu och Zhejiang
- 13 Rühlig, T. et al. 2020. What Do Swedes Think About China. Utrikespolitiska institutet (UI Paper No. 8). <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/ui-publications/2020/ui-paper-no.-8-2020.pdf>; Pew Research Center. 2025. Views of China and Xi Jinping. Hämtad från <https://www.pewresearch.org/global/2025/07/15/views-of-china-and-xi-jinping-2025/>; <https://www.ui.se/butiken/uis-publikationer/ui-report/2024/asian-barometer-2024-trends-in-swedish-views-of-china-india-and-japan/>

14 Regeringen. 2025. En reformerad underrättelseverksamhet. Regeringen.se. <https://www.regeringen.se/contentassets/82b67aaa669c43ffbb77b16c5ae6dafb/en-reformerad-underrattelseverksamhet-sou-202578.pdf>

15 Whitling, F. 2026. Museerna förtjänar bättre än en hyrescirkus. 25 april. <https://www.svd.se/a/9pBKrw/museerna-fortjanar-battre-an-en-hyrescirkus-skriver-frederick-whitling>